

SZLAK CHASYDZKI

Szlak Chasydzki to trasa wiodąca śladami Żydów z południowo-wschodniej Polski, a wkrótce także z zachodniej Ukrainy. Partnerami Fundacji w realizacji projektu są już **23 gminy** z terenów Lubelszczyzny i Podkarpacia, w których zachowały się bezcenne ślady wielowiekowej obecności polskich Żydów: Baligród, Biłgoraj, Chełm, Cieszanów, Dębica, Dynów, Jarosław, Kraśnik, Lesko, Leżajsk, Lublin, Łańcut, Łęczna, Przemyśl, Radomyśl Wielki, Ropczyce, Rymanów, Sanok, Tarnobrzeg, Ustrzyki Dolne, Wielkie Oczy, Włodawa i Zamość.

Szlak przebiega przez atrakcyjne pod względem krajobrazu tereny, takie jak Rostocze czy Bieszczady, i łączy miejscowości, w których znajdują się zarówno imponujące synagogi, jak i cmentarze żydowskie, na których nierzadko znaleźć można nagrobki pochodzące z XVIII, XVII, a nawet XVI w. Wiele z tych cmentarzy jest wciąż odwiedzanych przez chasydów przybywających z całego świata.

W ramach Szlaku Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego wspiera jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe w ochronie i promocji wielokulturowego dziedzictwa ich miejscowości, a także stymuluje tworzenie trwałych partnerstw międzysektorowych na rzecz rozwoju turystyki profilowanej, wykorzystującej zabytki kultury żydowskiej.

Szlak Chasydzki daje wielu miejscowościom szansę na zaistnienie na mapie atrakcji turystycznych Polski – oprócz powszechnie znanego Zamościa, wpisanego na listę Światowego Dziedzictwa Kultury UNESCO, na Szlaku znajdują się także ośrodki często omijane przez turystów, nieświdomych atrakcji, jakie kryją.

Szlak Chasydzki
to trasa wiodąca śladami Żydów
z południowo-wschodniej Polski.

Serdecznie zapraszamy na wyprawę
Szlakiem Chasydzkim!

NAJCIEKAWSZE ZABYTKI KULTURY ŻYDOWSKIEJ NA SZLAKU CHASYDZKIM

DLACZEGO „SZLAK CHASYDZKI”?

Polska przez stulecia była domem wielu pokoleń Żydów; na jej terenie miał miejsce bezprecedensowy rozkwit żydowskiej kultury, a także myśli religijnej i piśmiennictwa. To właśnie tutaj w XVIII w. narodził się chasydyzm, jeden z najważniejszych nurtów, jakie kiedykolwiek powstały w ramach judaizmu. Szczególnie wielu zwolenników zyskał on na wschodnich ziemiach Rzeczypospolitej, m.in. na terenach, przez które przebiega dziś Szlak Chasydzki.

Tradycyjnie przyjmuje się, że twórcą chasydyzmu (chassid po hebrajsku znaczy „pobożny”) był Izrael ben Eliezer z Międzyboża na Podolu, znany jako Baal Szem Tow. Chasydzi wyznawali pogląd, że religijność nie może ograniczać się jedynie do ścisłego przestrzegania nakazów i zakazów judaizmu, a nawet, że ich zbyt restrykcyjne przestrzeganie oddala człowieka od Boga. Stąd silny akcent kładziono na duchowy wymiar religii i na emocjonalne przeżywanie wiary.

Chasydzi gromadzili się wokół cadyków (cadik to po hebrajsku „sprawiedliwy”), charyzmatycznych przywódców duchowych, z których każdy proponował szczególny sposób przybliżenia się do Boga – określoną metodę studiowania Tory i innych pism religijnych, a także odprawiania poszczególnych praktyk. W XIX w. godność cadyka stała się dziedziczna – powstawały całe ich dynastie, których nazwy pochodziły od miejscowości, gdzie miesiły się ich dwory.

W rocznicę śmierci cadyka – jorcajt – chasydzi gromadzą przy jego grobie, wierząc, że w ten dzień dusza zmarłego nawiedza miejsce spoczynku, modlą się i zostawiają tam niewielkie karteczki z wypisanymi prośbami, zwane kwitłech. Tradycja ta jest wciąż żywa – do grobów cadyków w Dynowie, Leżajsku, Ropczycach czy Rymanowie do dziś regularnie przybywają chasydzi z całego świata.

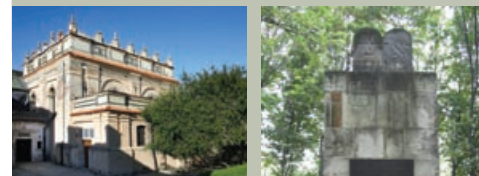
Wiele miejscowości należących do Szlaku Chasydzkiego było ważnymi ośrodkami chasydyzmu. Dwory cadyków znajdowały się w Cieszanowie, Dębicy, Dynowie, Lesku, Leżajsku, Lublinie, Łańcutie, Przemyślu, Ropczycach, Rymanowie i Tarnobrzegu (a dokładniej – w pobliskim Dzikowie). Najważniejszym niegdyś ośrodkiem chasydyzmu na ziemiach polskich był Leżajsk, gdzie działał słynny cadyk Elimelech. W pozostałych miejscowościach Szlaku mieszkali chasydzi związani z cadykami z innych miast i wsi – co nie umniejsza jednak atrakcyjności położonych tam zabytków dziedzictwa żydowskiego.

Zamość

renesansowa synagoga,
wzniesiona na początku XVII w.
ul. Ludwika Zamenhofa 9

tzw. nowy cmentarz, założony
w 1907 r. *ul. Prosta*

1

Biłgoraj

cmentarz założony w XIX w.
ul. Marii Konopnickiej

2

3

Cieszanów

synagoga z końca XIX w.
ul. Ks. Ignacego Skorupki 7

cmentarz założony w XIX w.
os. Armii Krajowej

4

Wielkie Oczy

synagoga z początku XX w. *ul. Rynek*

cmentarz założony w XVIII w. *ul. Krakowiecka*

Jarosław
dwie XIX-wieczne synagogi
ul. Ordynacka 5 i ul. Opolska 12
gmach stowarzyszenia Jad Charuzim
pl. Tarnowskiego 1
cmentarz założony na początku XVIII w.
ul. Kruhel Pekieński

5

Leżajsk (Lizhensk)
cmentarz założony w XVIII w.
– miejsce spoczynku cadyka Elimelecha z Leżajska (1717–1787), cel pielgrzymek chasydów z całego świata *ul. Górna*

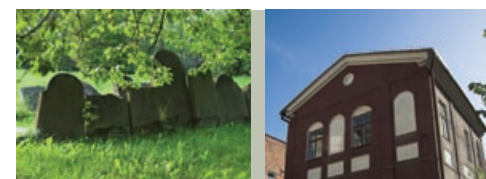
6

Łańcut
barokowa synagoga z XVIII w.
pl. Jana III Sobieskiego 16
cmentarz założony w XVII w. – miejsce spoczynku cadyka Naftalego Cwi Horowitza z Ropczyc (1760–1827) oraz Eleazara Szapiro z Łańcuta (zm. 1865), założyciela dynastii cadyków dynowskich *ul. Stanisława Moniuszki*

7

Dynów
cmentarz założony prawdopodobnie w XVIII w. – miejsce spoczynku cadyka Cwi Elimelecha Szapiro z Dynowa (1785–1841) *ul. Józefa Piłsudskiego*

8

9

Przemyśl
tzv. nowa synagoga, wzniesiona na początku XX w. *pl. Unii Brzeskiej 5*
tzv. nowy cmentarz, założony na początku XIX w. – największy cmentarz żydowski w województwie podkarpackim *ul. Juliusza Słowackiego*

10

Ustrzyki Dolne
cmentarz na Górze Gromadzyń, założony w XVIII w.

11

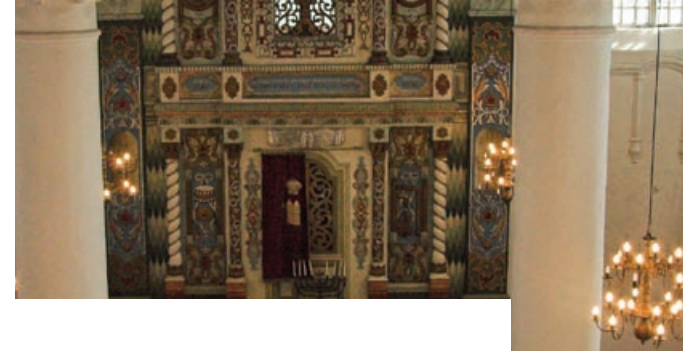
Baligród
cmentarz założony na początku XVIII w.
ul. Jana Duplaka

12

Lesko
synagoga wzniesiona w XVII w.
ul. Berka Joselewicza 16
cmentarz założony w XVI w. – jeden z najstarszych zachowanych cmentarzy żydowskich w Europie *ul. Juliusza Słowackiego*

13

Sanok
synagoga stowarzyszenia Jad Charuzim, wzniesiona w XIX w. *ul. Franciszkańska 5*
synagoga sadogórska, wzniesiona w dwudziestolecie międzywojennym *ul. Rynek 10*
tzv. nowy cmentarz, założony w XIX w.
ul. Kiczury

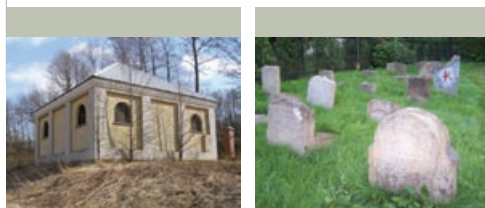
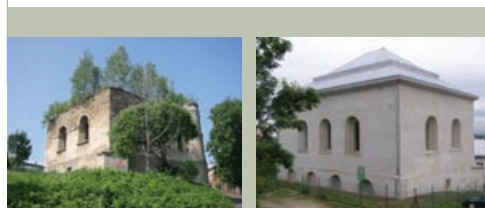
Rymanów
barokowa synagoga z XVII w.
restaurowana od 2005 r.
ul. Rynek i Ignacego Bieleckiego
cmentarz założony w końcu XVI w.
– miejsce spoczynku cadyka Menachema Mendla z Rymanowa (1745–1815)
ul. Juliusza Słowackiego

14

Ropczyce
cmentarz założony w XVIII w.
ul. Monte Cassino
Dębica
synagoga wzniesiona w końcu XVIII w.
ul. Krakowska 3
cmentarz założony na przełomie XVII i XVIII w.
ul. Cmentarna

15

16

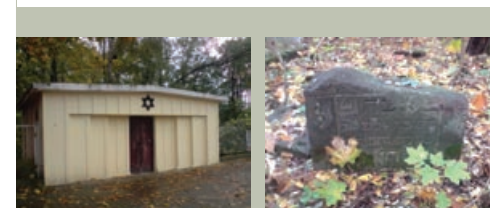
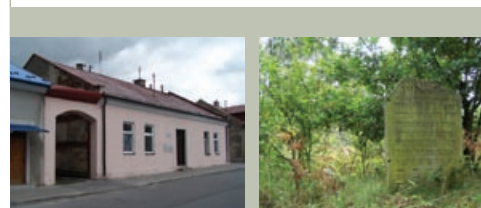

Radomyśl Wielki
cmentarz założony w XIX w. *ul. Kąty mykwa (łaznia rytualna) ul. Targowa*
dawny dom rabina Chaima Englama, tzw. „Tefłówka” *ul. Tadeusza Kościuszki 2*

17

Tarnobrzeg
cmentarz założony na początku XX w. –
miejsce spoczynku cadyka Eliezera Horowitza z Dzikowa (zm. 1860) *ul. Marii Dąbrowskiej*

18

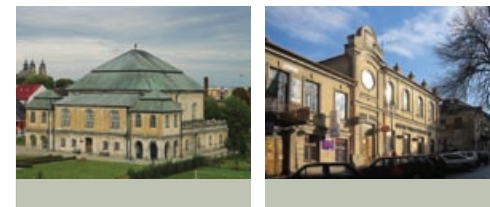
19

20

21

22

23

Kraśnik
zespół synagogalny, na który składają się
dwie bożnice: XVII- i XIX-wieczna
ul. Bożnicza 6 i 6a
tzw. nowy cmentarz, założony w połowie
XIX w. *ul. Szewska*

Lublin
Jesziwat Chachmej Lublin – Uczelnia
Mędrców Lublina, wzniesiona w 1930 r.
jako największa religijna uczelnia żydowska na
świecie *ul. Lubartowska 85*
tzw. stary cmentarz, założony w XVI w.
– miejsce spoczynku cadyka Jakuba Icchaka
Horowitza, zwanego „Widzącym z Lublina”
(1745–1815) *ul. Sienna*
tzw. nowy cmentarz, założony na początku
XIX w. *ul. Walecznych*

Łęczna
barokowa Wielka Synagoga z 1648 r.
ul. Bożnicza 19
Mała Synagoga z początku XIX w.
ul. Bożnicza 21
cmentarz założony w II połowie XVI w.
ul. Pasternik

Chełm
tzw. nowa synagoga
z początku XX w.
ul. Mikołaja Kopernika 8
Włodawa
barokowy zespół
synagogalny
z II połowy XVIII w.
ul. Czerwonego Krzyża 7
cmentarz
założony w XV w.
– jeden z najstarszych
zachowanych
cmentarzy żydowskich
w Europie *ul. Kolejowa*